

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำอิง:
กรณีศึกษา ตำบลแม่เนาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ผู้เขียน

นายพงษ์ศักดิ์ คชประเสริฐ

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

อาจารย์ ดร. จุริรัตน์	โทมัส	ประธานกรรมการ
อาจารย์ ดร. สุภาพร	นาคบัลลังก์	กรรมการ
อาจารย์ ดร. พรชัย	ปรีชาปัญญา	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำอิง และเพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ตำบลแม่เนาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยการดำเนินการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และเป็นทางการ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้รู้ ผู้อาวุโส ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำด้านอาชีพ ในพื้นที่ศึกษา 4 หมู่บ้าน ของตำบลแม่เนาเรือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการแยกแยะและจัดหมวดหมู่ข้อมูล จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและการเชื่อมโยงความสำคัญของข้อมูล ประกอบการพรรณนา

ผลจากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในตำบลแม่เนาเรือมีส่วนร่วมในการจัดการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำโดยใช้รูปแบบพิธีกรรมตามจารีต ประเพณี ที่ได้สืบทอดต่อกันมาจนเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ ที่เรียกว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ทั้งในลักษณะนามธรรมโดยให้คุณค่าและความสำคัญของป่ารวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนและป่า การพึ่งพาอาศัยกันและกัน ในลักษณะรูปธรรมโดยประยุกต์รูปแบบพิธีกรรม เช่นการเลี้ยงผีขุนน้ำ การเลี้ยงผีฝาย และการบวชป่า เพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ นอกจากนี้ จากจารีตและกฎเกณฑ์ดั้งเดิมได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นกฎระเบียบต่างๆ ของชุมชน ในการจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชนในปัจจุบัน

ปัญหา อุปสรรคในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ คือในด้านความเชื่อและการมีส่วนร่วมในการประกอบพิธีกรรมของชุมชนได้มีความสำคัญลดน้อยลง เพราะในปัจจุบันชุมชนมีการติดต่อกับคนภายนอกมากขึ้น การยอมรับวิทยาการเทคโนโลยีสมัยใหม่และการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น สาเหตุต่างๆ เหล่านี้ทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนลดน้อยลง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

Independent Study Title Local Knowledge Regarding Forest Restoration and Conservation of Ing Watershed: A Case Study of Tambon Mae Na Ruea, Amphoe Mueang, Changwat Phayao

Author Mr. Pongsak Khochprasert

Degree Master of Arts (Man and Environment Management)

Independent Study Advisory Committee

Dr. Jureerat Thomas Chairperson

Dr. Supaporn Nakbunlung Member

Dr. Pornchai Preechapanya Member

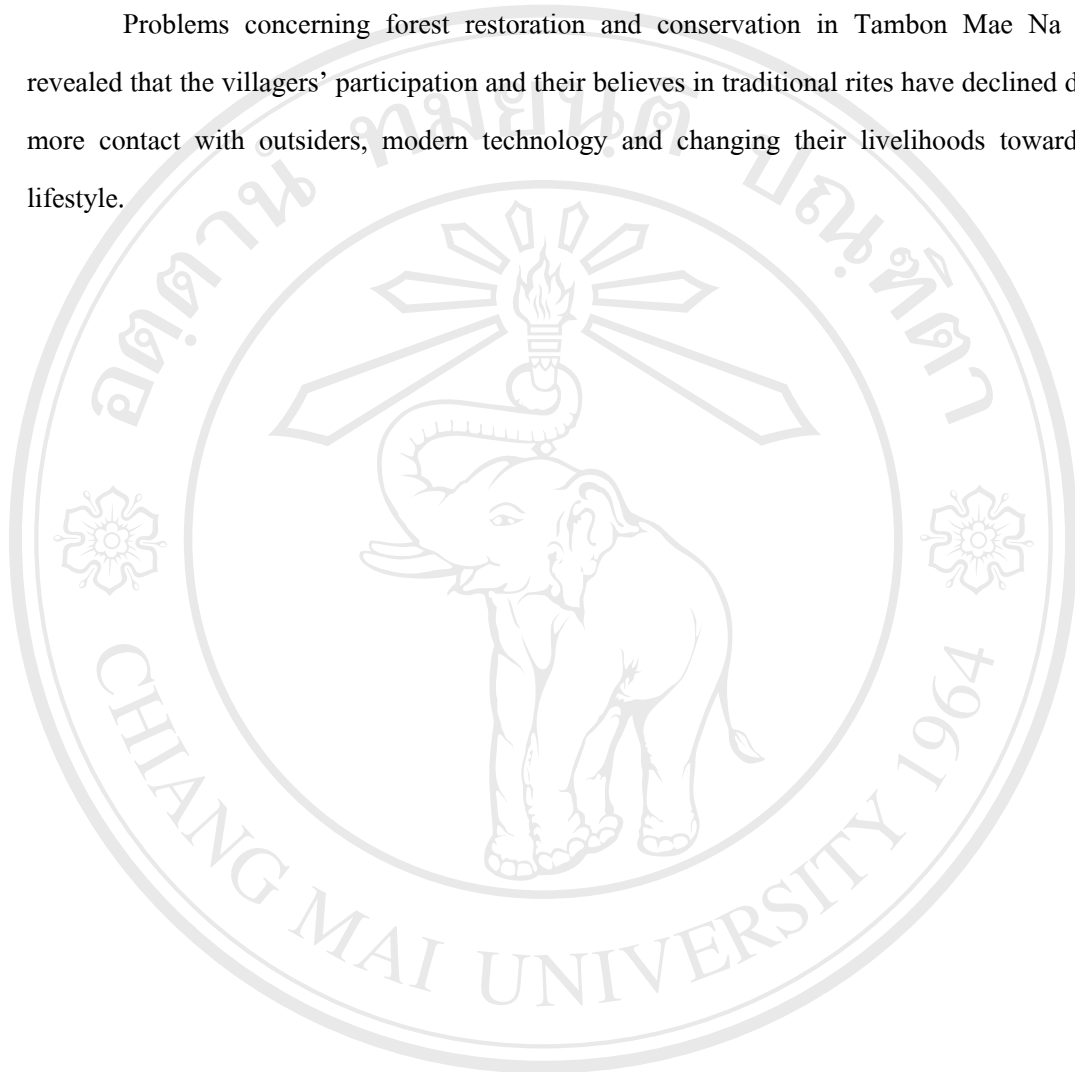
ABSTRACT

The objectives of this study were to study the local knowledge in restoring and conserving Nam Ing head water of Tambon Mae Na Ruea, Amphoe Mueang, Changwat Phayao, and to study its problem and obstacle. Data were collected from relevant documents and research, and from observation, informal and formal interviews. The samples consisted of knowledgeable villagers, senior villagers, village leaders, village headmen, members of Tambon Administrative Organization Committee and occupational leaders in the four villages of Tambon Mae Na Ruea. The data were analyzed through the application of qualitative research method that data were orderly classified and arranged with narration.

Results of this study showed that the villagers of Tambon Mae Na Ruea have participated in restoring and conserving Nam Ing head water in forms of traditional rites which have been passed on from the past up to the present through experiences and learning process or so called local knowledge both in abstract and tangible ways. As an abstract way, the villagers respect and give high values to the forest as well as its importance and their relationships with the forest. For tangible ways, they have adapted and performed ceremony rites such as Khun Nam spirit rite, Mueang Fai spirit rite and forest ordination in order to pay respect and conserve head

water forest. In addition, traditional rites and mores were consequently applied and adapted into village rules to manage head water and community forest at the present.

Problems concerning forest restoration and conservation in Tambon Mae Na Ruea revealed that the villagers' participation and their believes in traditional rites have declined due to more contact with outsiders, modern technology and changing their livelihoods toward city lifestyle.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved